

TRACE

**Traditional Children's Stories for a Common
Future**

Sarkanās klintis

Marija Šarac

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Cetinas upes pašā lejtecē, pie straujās un zaļās karsta upes slejas Mosors - pelēkā akmens kalns. Tas nav apaudzis bieziem mežiem, kā to varētu sagaidīt. Kalns atrodas Cetinas labajā krastā, un tādēļ šķiet, ka tas, no augstienes raudzīdamies, apsargā upi. Ainava visapkārt izskatās tikpat klinšaina kā pats kalns. Tieši no kalna virsotnes sākas visas vētras, kas virzās pāri Mosora pakājē un Cetinas otrā krastā izkaisītajiem ciemiem. Nomācošas, nesdamas sev līdzī zibeņus, pērkona dārdus un briesmīgus vējus, tās apdraud zemnieku laukus un viņu pūliņus.

Bet tur, kur sastopas kalnu pakāje un nemierīgā Cetina, klintis ir mazliet atšķirīgas. Šīm varenajām un aukstajām klintīm saskaršanās ar skaidro, trokšņaino straumi ir likusi klintīm pārveidoties. Šajā vietā upe ir mierīga, tā rāmi plūst uz nākamo bīstamo ūdenskritumu. Gluži neparasti kļūst, šajā vienmuļajā pelēcībā ieraugot nežēlīgajā kanjonā slēptas gaiši sārtas klintis. Klintīs slēpjas daudzas alas un avoti, kuru ūdens stipru lietusgāžu brīžos strauji brāžas lejup uz pašu kanjonu.

Cilvēki vienmēr ir skatījušies uz kalnu, lai spētu sagatavoties gaidāmajiem sliktajiem laika apstākļiem, bet neizprotamā veidā viņi sajuta, ka arī Mosors uz viņiem skatās. Viņi apzinājās, ka akmeņiem nav acu, un ka tur tālu augstumā varētu dzīvot tikai fejas. Viņi vienmēr bija par tām zinājuši.

Cilvēki no fejām nebaidījās, bet tās vienkārši nedrīkstēja traucēt. Fejām pastāvēja savi likumi, kurus parastiem cilvēkiem nebija paredzēts saprast. Pret fejām vajadzēja izturēties ar cieņu.

Mare bija maza jauka meitene. Pat agrīnā vecumā bija jaušams, ka viņa ir krietni prasmīgāka par citām meitenēm. Ja kādu kazu vai jēru vajadzēja izglābt no slīkšanas ūdenī vai atbrīvot no uzkrituša akmens bluķa, vai arī, ja nācās pāri straumei pārvest zirgu ar smagu nastu uz muguras, viņa bija pirmā, kas uzņēmās to darīt.

Svilpītēm, kuras viņa pagatavoja no oša koka mizas, bija visskaistākā skaņa, lai gan viņas pirksti bija pārāk mazi, lai kaut ko tamlīdzīgu izveidotu. Meitene mēdza dziedāt, kad viņai nācās uzraudzīt govīs pļavās. Viņas mammai nevajadzēja uz Mari pat uzkliegt, jo Mare bija paklausīgs bērns, un bez jebkādam bailēm palīdzēja viņai izmazgāt vilnu Cetinas upē. Tāpat viņa nebaidījās izmantot sānu taciņas, lai viena pati dotos mājās. Pa ceļam viņa vienmēr saplūca dažus ziedus un atnesa tos mammai.

Dejojot, spēlējoties vai mierinot zirgu ar tam uzkrauto smago nastu, viņai vienmēr bija sajūta, ka uz viņu kāds skatās. Viņa bieži mēdza pagriezties un palūkoties atpakaļ, bet neviens nebija redzams. Bija tāda sajūta, it kā viņu kāds vērotu nevis no aizmugures, bet gan no augšas. Tādās reizēs viņa nesarāvās aiz bailēm, bet pavērsa acis augšup uz kalnu, cerot saskatīt, kas tur atrodas.

Mare auga lielāka un tai pienāca arī laiks piedalīties riņķa dejā (kolo) kopā ar citām meitenēm. Viņa labprāt dejoja, dziedāja un skaļi smējās. Viņas dziedāšanu un smieklus

varēja tālu dzirdēt, tāpēc viņai šķita, ka tie dažreiz saplūst ar upes dārdoņu, un ka visas skaņas atbalsojās no klintīm upes otrajā pusē. Un šad tad viņa nodomāja, ka skaņas atgriežas pie viņas, bet jau savādākas, ar atšķirīgiem vārdiem, kurus viņa nespēja saprast, pie tam skaņas līdzinājās klusai nepazīstamai dziesmai, kura viņai nekadēļ patika. Viņai šķita, ka tas ir noslēpums, kas jāsaģlabā, bet ne kā briesmīgs un drūms noslēpums, drīzāk gan kā īpaša dāvana, ko viņai nevajadzētu ne zaudēt, ne ar to dalīties.

Viņas dzīvē šādi mirkli gadījās arvien biežāk un biežāk. Kamēr viņa viena pati dejoja un dziedāja, viņai nopakaļ sekoja klusi čuksti. Un šie čuksti ... tie bija tik maigi, tik silti ... Dažkārt viņa atpazīna tādus kā mierīgus un jautrus smieklus. Vārdus nevarēja saprast. Bet tas nekad nenotika, kad viņa bija kopā ar citiem cilvēkiem. Visskaidrāk to varēja dzirdēt, kad viņa, jādama zirga mugurā, devās uz dīķi. Vēja pūsma tad varēja kļūt par labi pazīstamām balsīm, kas ir pilnas nezināmiem vārdiem un līksmiem smiekliem.

Dažas ciema sievietes šad un tad mest mēdza vēltīt viņai brīdinošus vārdus, iespējams, ka tikai labu domādamas...

- Nedejo tik daudz, Mare, turi sevi grožos... Nerotaļājies ar zirgu ... Fejas tevi pamanīs. Tas ir bīstami.

Bet Mare viņās neklausījās. Viņai šķita, ka tajā nav nekā nepareiza, ja to visu mīl. Viņa nebija gatava atbrīvoties no šīm neparastajām dziesmām, vārdiem un smiekliem.

Kādā vasaras vakarā, kad ciema iedzīvotāji atgriezās mājās no lauku darbiem, un sarkanās debesis un cietā, sakaltusī zeme apgrūtināja viņu soļus, Mare nolēma uzturēties nedaudz ilgāk pie Cetinas upes. Viņa bija nodomājusi nedaudz atpūsties ūdens tuvumā, kur viņa tik ļoti mīlēja uzturēties. Viņa zināja, ka varētu atnākt tie, kas viņai dziedāja, lai viņa kādu brīdi izbaudītu to dziedātās dziesmas, un pēc tam jātu atpakaļ uz mājām.

Pēkšņi viņa varēja sadzirdēt zirga pakavu skaņas, un tur nebija viens zirgs vien, viņa spēja to nojaust - tur bija desmitiem zirgu, un tie visi aulekšiem tuvojās viņai. Viņa paskatījās uz savu zirgu. Tas tikai izslēja galvu, bet nemaz neizskatījās sabijies. Zirgs vienkārši iezviedzās un sapurināja savas skaistās krēpes, it kā būtu saticies ar kādu labu paziņu. Tad Mare pagriezās un pamanīja kādas desmit ārkārtīgi skaistas meitenes. Viņu kleitas mirgoja kā ūdens un to sārtā krāsa šķita aizgūta no saulrieta. Ar gariem vaļā palaistiem matiem, gaišām sejām, acīm zaļā krāsā kā Cetinas upes ūdens - tās dejoja un vijīgi locījās, un smējas pāri pļavām, un dziedāja ... Un to dziesmā izskanēja kalnu klusā atbalss, straumes guldzēšana un lakstīgalu dziesma. Viņa skatījās uz tām, brīnoties, kā viņa varēja dzirdēt zirgus, tomēr neredzot tos.

Viņa nolūkojās uz dejojošajām fejām, un tad pēkšņi vienai fejai kleitas apmale pacēlās uz augšu. Viņa varēja saskatīt zirga nagus, nevis kājas, un tajā brīdī viņai kļuva skaidrs - tās īstenībā bija fejas, kas bija dejujušas pļavā. Viņa atcerējās, ko ciema sievas viņai bija teikušas, bet viņa nemaz nenožēloja, ka viņa nebija paklausījusi to padomam, jo

pretējā gadījumā viņa nekad nebūtu pieredzējusi kaut ko tamlīdzīgu. Fejas vērsās pie Mares, stāstot tai, ka ir ieradušās griezties riņķa dejā kopā ar viņu, un apstiprināja, ka viņas vienmēr bija vērojušas viņu no Poljicas otrā krasta, un redzējušas viņu uzaugam. Viņas bija redzējušas Mares drosmi un mīlestību un lielās rūpes, ko viņa veltīja savam zirgam. Viņai piemita visas īpašības, ko fejas varēja sagaidīt no kāda cilvēka, ar kuru tās gribētu kopīgi dejot aplī. Tad fejas uzsmaidīja viņai un pacēla rokas, un Mare pieskrēja tām klāt, un viņa nodejoja skaistāko deju visā savā dzīvē. Beidzot viņa varēja saprast, par ko fejas dziedāja.

Fejas bija jautras, tās labprāt saķemmēja zirga krēpes un kopā ar to skrēja pāri laukiem, kaut arī bija jau satumsis, un jau sen bija iestājusies nakts. Bet debesis bija pilnas zvaigžņu, un bija pilnmēness laiks - visu varēja redzēt gluži kā dienas vidū. Fejas skrēja uz avotu, skrēja pa laukiem un pļavām, pāri klintīm un strautiem. Viņas dziedāja un dejoja visu nakti. Pirms rītausmas viņas pavadīja zirgu uz mājām, bet Mari viņas aizveda uz Sarkano klinšu alām.

Kad māte saprata, ka ne Mare, ne zirgs šajā naktī nav atgriezies mājās, viņa sāka rūgti raudāt. Viņa jautāja citām meitenēm, vai kāda būtu tos redzējusi, bet neviena nevarēja atbildēt apstiprinoši. Viņa visu nakti meklēja Mari, saukdama viņas vārdu, tad viņa apsēdās akmens sliekšņa priekšā uz nelielā koka soliņa, lūkodamās zvaigžņotajās debesīs un lūgdama Dievu, cerēdama jebkurā saklausītajā skaņā sadzirdēt meitas soļus. Gaismai austot, viņa ieraudzīja aulekšojam zirgu - noskrējies vienās putās, tas devās uz stalli. Vēl joprojām bija tumšs, tāpēc viņa cerēja, ka arī Mare būtu varējusi ierasties. Sekodama zirgam, viņa metās uz stalli, bet Mares tur nebija. Kad viņa ieskatījās vērigāk, māte pamanīja iemauktus, kas bija divreiz garāki par zirga krēpēm - kaut ko tādu cilvēka rokas nespētu izgatavot. Māte zināja, ka tur vainojamas fejas. Viņai sareiba galva. Jebkāda meklēšana būtu veltīga, to viņa labi apzinājās. Ja fejām Mare patīk, viņas ļaus tai iet. Mātei neatlika nekas cits, kā vien lūgties un cerēt, ka tas patiešām tā notiks.

Mare pavadīja septiņas dienas, līksmojoties kopā ar fejām. Naktī, mēness gaismā, viņa dejoja un dziedāja ar tām. Mare kopā ar fejām avotā nomazgāja seju. Pa dienu viņa gulēja dziļā alā, kas atradās augstu klintīs. Tagad viņa varēja saprast feju valodu. Tās viņai pastāstīja, ka cilvēki nekad nav palikuši dzīvot kopā ar viņām. Bet Mari viņas atgriezīs mājās, kad mēness gaisma pazudīs. Viņai nekas nebija jāmaksā par visu labo, ko viņa bija piedzīvojusi, viņai tas tika dāvāts viņas īpatnējā rakstura, viņas drosmes un laipnās sirds dēļ. Fejas viņai apsolīja, ka tās viņai vienmēr palīdzēs, ja kāds ciematā viņai uzbruktu - tādā gadījumā viņas atriebtos, padarot šai personai dzīvi neciešamu. Un bija tikai viens nosacījums, lai viņa varētu laimīgi atgriezties ciemā - viņa nekad nedrīkstēja stāstīt, kā nokļūt līdz Mosora kalna Sarkano klinšu alām, ne arī to, kas fejas īstenībā bija. Viņai bija jāpatur noslēpumā viss par feju dzīvi, kā arī tas, pie kādiem avotiem viņas mēdza nākt, kad ieradās pie cilvēkiem. Marei tas neradīja grūtības; lai gan viņa vienmēr bija gatava palīdzēt cilvēkiem,

viņa tomēr neuzticējās viņiem, tāpēc viņa varēja glabāt noslēpumu. Viņa arī nevēlējās sadusmot fejas, jo tās tagad bija kļuvušas par viņas draugiem.

Septītajā dienā viņa atgriezās mājās. Viņa bija līdz nāvei nogurusi no dejošanas, ar nesaķemmētiem un daudzās bizēs sapītiem matiem, sadriskātām piedurknēm un svārkiem ... Viņa apskāva savu māti. Mare nemaz neraudāja. Viņa bija mierīga, jo jutās pasargāta. Un ciema ļaudis neuzdeva viņai nekādus jautājumus, viņi vienkārši noteica:

- Fejas viņu bija aizvedušas uz Poljicas klintīm !

Bet Mare dzīvoja mierīgu dzīvi, pilnu ar atmiņām, kurās viņa nevēlējās dalīties ne ar vienu citu.